

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ויקהל

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים וארבע לבריאה

לזכות
התגלותו של הרבי מלך המשיח

*

נתרם ע"י

הרוצה בעילום שמו

לאריכות ימים ושנים טובות עד ביאת גואל צדק
ומתוך בריאות הנכונה ולשנת ברכה והצלחה בגו"ר

היי שותף בהפצת עניני "משיח וגאולה"!!!
להקדשות ולפרטים נוספים:
טל.: 753-6844 (718) או 934-7095 (323)
אימייל: info@torah4blind.org

Be A Partner

In Spreading *Inyonei Moshiach U'geula*!!!

To Dedicate This Publication

In Honor Of Your Family Or A Loved Ones

For More Info. Call:

(718) 753-6844 or (323) 934-7095

or email: info@torah4blind.org

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

תצט), על המלחמות שיתרחשו בחלק ההוא של העולם, אשר הן מהסימנים המעידים שמתקרבת הגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו.

ולאור ההתרחשויות והניסים שצויינו לעיל, צריכה להתחזק עוד יותר ההכרה, שזהו הזמן של ההכנה הקרובה למילוי ההבטחה „והיתה לה' המלוכה”¹, כאשר כל העמים ישוכנעו ש„יש בעל הבית לבירה זו”², והכרה זו תביא אותם „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³.

יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו.
וכאן⁸ מדגיש רש"י, שכיון ש„הקדים” זוהי הוכחה ששבת דוחה את מלאכת המשכן?⁹

ב. המוקדם דוחה את המאוחר?

המפרשים משיבים על כך¹⁰:
בפרשת תשא מסביר רש"י שלומדים זאת מהמילה „אך” – „כל אכין ורקין מיעוטיין, למעט שבת ומלאכת המשכן”¹¹. וכן בפרשת קדושים ממשיך רש"י ואומר – ב„דבור” הבא „אני ה' אלקיכם – אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי”. כלומר, בשני המקרים אנו נזקקים למילים „אך” ו„אני ה' אלקיכם” כדי להבהיר שהשבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן ומפני מורא אב.

ומכך מובן, שאדרבה: בדרך כלל דוחה ה„מוקדם” את ה„מאוחר”, ולפיכך, ללא המילים „אך” במלאכת המשכן שבפרשת תשא, ו„אני ה' אלקיכם” שב„מורא אב” – אכן היה צריך לומר, שכיון שהציוויים על מלאכת המשכן ועל מורא אב מופיעים לפני אזהרת שבת, הרי הם דוחים את השבת, אך על פי דרך הפשט אין די בהסבר זה,

(8) ולחוסף, שמסתימת לשון רש"י עה"פ (קדושים יט, ל) „את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו” – „ואע"פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמורו אין בנין ביהמ"ק דוחה שבת” (ולא כתב „הקדים” וכיו"ב) – משמע, שגם שם אין הלימוד מחמת הקדמת שבת למורא מקדש, כ"א מעצם הסמיכות. וראה רא"ם שם. ואכ"מ.
(9) ולהעיר שלשון רש"י כאן „הקדים כו" ליתא במכילתא כאן (שלכאורה הוא המקור דפרש"י כמ"ש הרא"ם (תשא שם) ועוד). ומשמע א) שלהמכילתא אין הכרח שהלימוד הוא מהקדמת שבת. ב) הוספת רש"י בזה – מוכיחה שמההקדמה ילפינן זה (עכ"פ – בפש"ט) וגם י"ל שמפרש כן דעת המכילתא – ודלא כחלק המפרשים הנ"ל. וראה חוקוני ובחיי כאן (לה, א).

(10) רא"ם כאן (וראה גם רא"ם בפ' תשא שם ובפ' קדושים יט, ג. שם, ל). וכ"ה בעוד כמה מפרשים.
(11) ברמב"ן תשא שם הקשה על תיבות אלו בפרש"י (וראה גם צידה לדרך שם). אבל ראה אברבנאל, רא"ם, גו"א ועוד מפרשי רש"י – שתירצו דברי רש"י. וראה גם ראב"ע (וספורנו) שם. ועוד.

א. „ששת ימים...”

בתחלת הפרשה¹ נאמר „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם... ששת ימים תעשה מלאכה...”. רש"י מצטט את המילים „ששת ימים”, ומפרש: הקדים להם אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן לומר שאינו דוחה את השבת.

בפשטות נראה שכונת רש"י היא, שמכך שהתורה הקדימה² „אזהרת שבת לציווי מלאכת המשכן” מוכח שאזהרת שבת חמורה יותר³ מהציווי על מלאכת המשכן, ומשום כך אין מלאכת המשכן דוחה שבת.

לפי זה קשה, כשאלת המפרשים⁴: אנו מוצאים מספר פעמים שבהם מופיעים שני ציוויים זה בסמיכות לזה, ורש"י מפרש שה„מאוחר” דוחה את ה„מוקדם” – החל מאותו ענין שבו אנו עוסקים – שבת ומלאכת המשכן: בפרשת תשא, על הפסוק⁵ „ואתה דבר... אך את שבתותי תשמורו...”, שבו מקדימה⁶ התורה את ציווי מלאכת המשכן לפני אזהרת שבת, ושם מפרש רש"י: „אף-על-פי שתהיו רדופין... בזריות המלאכה (של המשכן), שבת אל תידחה מפניה.

וכן לאחר מכן בפרשת קדושים⁷ נאמר „איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו”, ואומר רש"י בפירושו: סמך שמירת שבת למורא אב לומר אף-על-פי שהוזהרתך על מורא אב, אם

(1) לה, א"ב.

(2) ברא"ם מביא „י"מ הקדים לאו דוקא .. דהא אפילו בלא הקדים נמי מצינן למידק זה מדסמך כו" (וראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן דפי' „הקדים” – (רק) במעלה). אבל נוסף על קושיות הרא"ם ע"ז – ה"ו לכאורה הופך פשטות לשון רש"י.

(3) כמ"ש בכלי יקר, דברי דוד (להט"ו) ועוד כמה מפרשים, דבכ"מ המוקדם חשוב יותר. וראה לקו"ש ח"א ע' 161.

(4) ראה רא"ם, גו"א, דברי דוד ועוד הרבה מפרשים כאן. רא"ם (ועוד) בפרש"י תשא וקדושים שהובאו לקמן בפנים (וכן בפרש"י דלקמן הערה 8).

(5) לא, יג.

(6) שם, א ואילך.

(7) יט, ג.

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלוונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

יציאת מצרים –

הרי זהו הזמן המתאים להפנות את מלוא תשומת הלב אל הניסים והנפלאות שאירעו בימינו אלה, בימים הסמוכים לפורים שנה זו.

היו אלה ניסים גלויים לא רק לעם ישראל אלא גם לכל העמים, ועד ש"ראו כל אפסי ארץ" – הכל ראו את הניסים שהתרחשו בתקופה זו.

... על פי התנאים הטבעיים של העולם היה צפוי, שתהיה זו לא רק הכרזת מלחמה וכיוצא בזה, אלא שהמלחמה תגרור לתוכה עמים רבים ותתלהט עד כדי מלחמת עולם ר"ל; אך בפועל, מדרגה מדרגה, הטבע, לא זו בלבד שנמנעה מלחמת עולם, אלא שגם המלחמה שפרצה – שככה.

בשעה שכל הסימנים הצביעו, שיש לצפות למלחמה קשה ולהכין צבא גדול ואדיר, מצוייד בכלי-נשק רבים ודווקא מהמתקדמים ביותר – הרי לאחר כל ההכנות, כפי שנהוג להיערך למלחמה ארוכה שאמורה להתמשך שבועות וחודשים – בא הניצחון בפועל בתוך זמן קצר ביותר!

הניצחון היה כל כך מופלא, שהוא מנע לא רק שפיכות דמים רבה בין אומות העולם (כפי שחששו תחילה), אלא הוא אף הביא לידי כך, שהאויב ישחרר, ובצורה טובה, חלק משבויי המלחמה ואפילו חלק מאלה שנישבו בעבר.

... יתירה מזו: אלה היו יודעים את המתרחש "מאחורי הקלעים" – המודעים לפרטים חסויים רבים שאינם מגיעים לידי פרסום – משיגים עוד יותר ויותר את פלאי הניסים והנפלאות בזמן הזה, בימים האלה.

* * *

במשך השנה הזאת – עלי' נתנו יהודים את השם והסימן: "היה תהא שנת נפלאות אראנו", ועוד קודם לכן, בסיומה של השנה שעברה, שצויינה על-ידי יהודים בסימן: "היה תהא שנת ניסים" – הודגש פעמים רבות הקשר לדברים שחז"ל גילו מראש (בילקוט שמעוני ישעי' רמז

כי על כך ניתן לשאול¹²: מדוע מקדימה התורה את הציווי על מלאכת המשכן, וכן על "מורא אב", לפני אזהרת שבת, ומשום כך צריך להוסיף את המיעוט "אך", ואת ההוספה "אני ה' אליכם"¹³ – והרי מלכתחלה אפשר היה לכתוב את אזהרת שבת לפני מלאכת המשכן ומורא אב, ומכך אפשר היה כבר לדעת שהשבת דוחה את מלאכת המשכן ואת מורא אב¹⁴?

מכך מובן, שמעצם ה"הקדמה" אין להסיק שהציווי הראשון דוחה את השני, אלא יש צורך בלימוד מפורש, ואילו כאן אומר רש"י "הקדים שבת... לומר שאינו דוחה את השבת?"

מפרשי רש"י¹⁵ מתרצים קושיה זו באריכות בתירוץ שונים, מתי ובאיזה אופן ניתן ללמוד מסדר ה"הקדמה" שהציווי הראשון דוחה את השני.

אך, כאמור מספר פעמים, רש"י כתב את פירושו על התורה באופן שגם "בן חמש למקרא" יוכל להבין את כוונת רש"י מלשונו הקצרה, בלי להזדקק להסבר נוסף.

ובמיוחד שבעניינינו יש דיון נרחב בין מפרשי רש"י הכולל תירוץ שונים, ולכאורה, אין לומר, שרש"י מתכוון בפשוטו של פירושו¹⁶ לכל ההסברים השונים הללו, והוא אינו מצייין איזה מהם הוא מקבל¹⁷.

ולכן יש לומר, שבלמוד דברי רש"י עצמם צריך הכל להיות מובן, כך שהשאלות שלעיל תוסרנה מאליהן.

ג. "הקדים להם" – משה לישראל

יש לומר, שההסבר לכך בפשטות הוא: באומרו "הקדים להם אזהרת שבת... לומר שאינו דוחה את השבת" אין רש"י מתכוון, שמכך שהתורה הקדימה אזהרת שבת לפני הציווי על מלאכת המשכן נלמדת הלכה, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת

– שהרי הלכה זו כבר נאמרה לפני כן, בפרשת תשא, ששם נאמר בציווי ה' למשה "אך את שבתותי תשמרו...", וכפי שרש"י מפרש שם, כדלעיל, "למעט שבת ממלאכת המשכן". ומובן מאליה, שכאשר התורה מספרת

(12) וכקושיית הכלי יקר פרשתנו כאן (ותירוץו בפרש"י – לכאורה אינו ע"ד הפשט).
(13) ועוד להוסיף (לאידך גיסא): מפשטות לשון רש"י שם, שמתן שמירת שבת כו' לומר כו' מוכח שהלימוד (בנוגע לשמירת שבת) הוא לא מן התיבות, "אני ה'א", כ"א מן הסמיכות עצמה (וכמ"ש בגו"א כאן) [והלימוד שבפרש"י מ"אני ה'א" – "אתה כו' לא תשמע לו לבטל את דברי" – הוא בנוגע ל"שאר כל המצוות" (שבסיום פרש"י שלפנ"ד)].
וראה גם פרש"י תצא כב, יב: "אף מן הכלאים לכך סממן הכתוב" – אף שהקדים כלאים לציצית.
(14) ובוה נשלל גם התירוץ (באר יצחק כאן). וראה גם גו"א (ועוד) שדוקא בפרשתנו אפשר לדייק מהקדימה כי לכאורה הוצרך להקדים מלאכת המשכן (שהרי ההקלה היתה כשביטל ציווי מלאכת המשכן*), ומדהקדים אזהרת שבת (הפך מכפי שהו' צ"ל) למדין כו'; משא"כ בפ' תשא לא היינו למדין משינוי הסדר לבר

– כי גם בפ' תשא, באם ה' מקדים הציווי על שבת למלאכת המשכן (אבל – לאחרי כל הבא בהפרשה לפנ"ד), היינו למדין מזה דשבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן – שהרי ע"פ סדר הפרשה (בהמשך לכל הבא לפנ"ד) ה' צ"ל ציווי מלאכת המשכן קודם לשבת. ולמה הוצרך להמיעוט ד"אך", ככפנים.

(* ובפשטות י"ל שהתיבות "אני ה'א" אינו ד"ה חדש בפרש"י. כ"א המשך פרש"י: "וכן בשאר כל המצוות (שנאמר) אני ה'א אתה... לא תשמע כו'".
ונפ"ו ימותק"א) לומר נפק"מ כאן, וכן בשאר כו' – כי זוהי ההוספה בהפסוק, "אני ה'א" דוחה דין לא רק לגבי שבת (מד"סמך כו') אלא גם לגבי שאר המצוות. ב) ההמשך בפרש"י לאח"כ, "איהו מורא כו'" – דלכאורה מה שייך לד"ה זה? וע"פ הנ"ל מובן. דמכיון שמבאר ש"מורא אב" אינו דוחה שבת ולא שאר מצוות א"כ, "איהו מורא" – לא ישב כו'.

(* במלאכת הקדש על פרש"י כאן, דהו"ל להקדים משכן, כי מאחר שנאמר, אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות גו"א עכצ"ל דקאי במלאכת המשכן (שהרי בשבת לא שייכא עשרי כ"א שב ואל תעשה), וא"כ למה הכניס ציווי השבת בינתיים. אבל מסתימת ר' רש"י לא משמע שקאי (רק) על מלאכת המשכן, ועכ"פ קאי גם על שבת (וראה טור הארוך כאן). וראה בארוכה לקו"ש חז"א ע' 161 שגם בשבת שייך הלשון "לעשות אותם" ע"ש.

(15) ראה בהנמקן בהערה 4.
(16) כמדובר כמ"פ שמפרשי רש"י מבארים דברי רש"י (גם) ע"ד ההלכה כו'.
(17) ובפרט שברובם צע"ג: (נוסף על הקושיות שעל כמה מהתירוץ שהובאו במפרשי רש"י גופא) – שלא נרמז כלל התירוץ בפרש"י, ואם לזה נתכוין רש"י – הו"ל לפרש, עכ"פ ברמז.

לאחר מכן, בפרשתנו, כיצד משה מסר לישראל ציוויים אלו על השבת ועל מלאכת המשכן, היה זה בדיוק כאמור לעיל בפרשת תשא, והוא אמר לישראל, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת –

אך הדיוק הוא¹⁸ „הקדים להם אזהרת שבת...” – „אין מדובר כאן על הקדמת ציווי ה' בתורה אלא על הסבר וההקדמה בדברי משה „להם”:

קשה לרש"י, כיון שבדברי הקב"ה למשה נאמר הציווי על מלאכת המשכן לפני אזהרת השבת, מדוע שינה משה רבינו, ובמסורו את הציוויים לישראל¹⁹ „הקדים להם אזהרת שבת...”?

על כך משיב רש"י – „לומר שאינו דוחה את השבת”: כיון שמשנה צריך היה למסור להם²⁰ שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, כפי שנצטווה בפרשת תשא, לכן הוא הקדים את „אזהרת שבת”.

כלומר: בנוסף לכך שמשנה רבינו הורה לישראל במפורש שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, הרי בתוספות לכך, כדי לחזק אצל ישראל את החומרה של אזהרת שבת, הוא אף הקדים²¹ את ציווי השבת לציווי מלאכת המשכן.

לפי זה סר הצורך בדיון שהובא לעיל על דברי רש"י – כיצד תואם פירוש רש"י זה לפירושו בפרשת תשא ובפרשת קדושים – כי בפרשתנו אין רש"י עוסק בלימוד מן הפסוק שמלאכת המשכן אינה דוחה את השבת (ויש לומר שאכן, מסדר של „קדימה” ו„איחור” בפסוקים אי אפשר להסיק²² בדרך הפשט, שה„מוקדם” מכריע ודוחה את ה„מאוחר”).

ד. „אך את שבתותי תשמרו...”

אך עדיין אין מובן:

כיון שכאשר ציוה הקדוש־ברוך־הוא דברים אלו למשה, הוא לא הקדים את האזהרה על שבת לציווי על מלאכת המשכן (כיון שבפסוק מופיע המיעוט „אך את שבתותי תשמרו”) – מדוע צריך היה משה רבינו להוסיף הדגשה על ידי הקדמת האזהרה על שבת, בשנותו לשם כך את סדר הציוויים מכפי שנאמרו על ידי הקדוש־ברוך־הוא?

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את פירוש רש"י על הפסוק שהוזכר לעיל שבפרשת תשא „ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתותי תשמרו...”: רש"י מצטט ב„דבור המתחיל” הראשון את המילים „ואתה דבר אל בני ישראל”, ומפרש: „ואתה אף־על־פי שהפקדתיך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה”. בהמשך דבריו מפרש רש"י „אך את שבתותי תשמרו – אף־על־פי שתהיו רדופין וריוזין בזריות המלאכה, שבת אל תדחה מפניה, כל אכין...”.

מפשטות לשון רש"י נראה שיש כאן שתי אזהרות נפרדות על כך שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת²³ – אחת מהמילה (המיותרת)²⁴ „ואתה”, והשניה ממילת המיעוט „אך”.

ואין מובן:

(א) כשאלת המפרשים²⁵ – תרתי למה לי?

(ב) כיצד לומדים מן המילה „ואתה...” ש„אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה”.

כן יש להבין מדוע מאריך רש"י בלשונו²⁶ בשני הפירושים, ומדוע ישנם השינויים בין שניהם:

23 ודלא כמ"ש בדברי דוד (להט"ו) לפרש"י שם.
24 ראה רע"ב, באר מים חיים (לאחי המהר"ל), דבק טוב ובאר יצחק שם.

25 ביאורי מהרא"י (לבעל תרוה"ד), דברי דוד, דבק טוב (בהגהות) ושפ"ח שם. – והצריכותא בביאורי מהרא"י, דבק טוב ושפ"ח – אם זו היתה כוונת רש"י – הו"ל לפרש. 26 ולא כתב בלשון קצר כברש"י שם. וכן בבעה"ת עה"ת וספורנו שם.

18 כן דייק גם בבאר יצחק כאן (אלא שמפרש באו"א).
19 כקושיית הגו"א, כלי יקר ועוד כאן. תו"א ריש פרשתנו.

20 והיינו שהפירוש של „לומר” כאן הוא לא „ללמדך”, כ"א (כפשוטו) לומר לבני. ואין רש"י כותב „לומר” להם” וכיו"ב – כי זה מובן מלשונו שלפנ"ו „הקדים להם”.

21 ראה גם ס' דקדוקי רש"י (מירא דכ"א) כאן.
22 ראה גם בארוכה מלאכת הקדש על פרש"י כאן.

א גוטן אופן, א טייל פון די מלחמה־געפאנגענע און אפילו א טייל פון די געפאנגענע פון פריער.

... און נאך מער: די וועלכע „ווייסן וואס ס'טוט זיך אינעווייניק” – זיינען באקאנט מיט גאָר אַ סך איינצלהייטן וועלכע דערגרייכן ניט צו דער עפנטלעכקייט – באַגרייפן אַ סך מער דעם וואונדער פון די נסים ונפלאות בזמן הזה בימים אלה.

* * *

במשך פון דעם יאָר – אויף וועלכן אידן גיבן דעם נאָמען און סימן: „היה תהא שנת נפלאות אראנו”, און נאָך פאַר דעם, ביים סוף פון פאַרגאַנגענעם יאר, באַצייכנט פון אידן מיטן סימן „היה תהא שנת נסים” – איז פיל מאָל באַטאָנט געוואָרן בנוגע וואָס חז"ל האָבן פאַראויס געזאָגט (אין ילקוט שמעוני ישעי' רמז תצט) וועגן די מלחמות וועלכע וועלן פאַרקומען אין יענעם טייל פון וועלט, אַז דאָס זיינען פון די סימנים אַז אַט־אַט קומט די גאולה האמיתית והשלמה דורך משיח צדקנו.

און אין אָנבליק פון די אויבנדערמאָנטע געשעענישן און נסים, דאָרף נאָך שטאַרקער ווערן דער באַוואוסטזיין, אַז דאָס איז די צייט פון הכנה קרובה צו דער ערפילונג פון דער הבטחה „והיתה לה' המלוכה”¹, ווען אַלע פעלקער וועלן זיין איבערצייגט אַז „יש בעל הבית לבירה זו”², און די אַנערקענונג וועט זיי ברענגען „לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד”³.

(ממכתב כללי, כ"ה אדר תנש"א)

בבואנו מימי הפורים – ימים של ניסים שהראה הקב"ה „בימים ההם בזמן הזה”, ובהתקרבו אל חג הפסח – שבו אנו חוגגים את החג של „זמן חרותנו”, ומודים לה' על הניסים והנפלאות שהראה בעת

1 עובדי' א, כא.

2 ראה ב"ר רפל"ט.

3 צפנ"ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

הוספה בשורת הגאולה

יז.

קומענדיק פון די ימי הפורים – טעג פון נסים, וואָס דער אויבערשטער האָט באַוווּזן „בימים ההם בזמן הזה“, און דערנענטערנדיק זיך צו חג הפסח – ווען מיר פראַווען דעם יום־טוב פון „זמן חרותנו“ און מיר דאַנקען דעם אויבערשטן פאַר די נסים ונפלאות וועלכע ער האָט באַוווּזן ביי יציאת מצרים –

איז איצט די פאסיקע צייט צו ציען די פולע אויפמערקזאמקייט אויף די נסים ונפלאות וועלכע האָבן פאַסירט נאָענט צו דעם היינטיקן פורים.

דאָס זיינען געווען נסים גלויים אפענע נסים, ניט נאָר פאַר אידן, נאָר אויך פאַר אַלע פעלקער, ביז אַז „ראו כל אפסי ארץ“, אַלע האָבן געזען די גרויסע נסים וואָס זיינען פאַרגעקומען אין דעם זמן.

... לויט די נאַטירלעכע אומשטענדן אין דער וועלט, האָט עס געהאַלטן דערביי, אַז עס זאָל זיין ניט נאָר אַ מלחמה ערקלערונג א.ז.וו. נאָר אַז די מלחמה זאָל אַריינציען מערערע פעלקער און זיך צעפלאַקערן אין אַ וועלט־קריג, ר"ל – און למעלה מדרך הטבע הרגיל, איז ניט בלויז אויסגעמיטן געוואָרן אַ וועלט־מלחמה, נאָר אויך די שוין אָנגעהויבענע מלחמה איז איינגעשטילט געוואָרן.

בעת אַלע סימנים האָבן געוויזן, אַז מ'דאַרף דערוואַרטן אַ שווערע מלחמה, און צוגרייטן אַ גאָר גרויסע אַרמיי מיט אַ סך כלי־זיין און דוקא פון די נייעסטע, און נאָך די אַלע צוגרייטונגען ווי ס'איז דער סדר ווען מ'גרייט זיך צו אַ לאַנגער מלחמה, וואָס דאַרף דויערן וואָכן, חדשים – איז דער נצחון געקומען אין גאָר אַ קורצער צייט!

דער נצחון איז געווען אַזוי וואונדערלעך, אַז ער האָט ניט נאָר פאַרמיטן אַ סך שפּיכות דמים צווישן אומות העולם (ווי מ'האָט מורא געהאַט), נאָר האָט געבראַכט דערצו, אַז דער שונא זאָל באַפרייען, אין

לקוטי

ויקהל

שיחות

א) הדיוק בלשון „אף־על־פי שהפקדתין לצוותם על מלאכת המשכן“ – כאילו היה על כך מינוי מיוחד? והרי, כל התורה והמצוות נמסרו לישראל על ידי משה רבינו!

ב) „אל יקל בעיניך לדחות...“, ומדוע אין רש"י אומר בקצרה „אל תדחה“ וכדומה, כלשון רש"י עצמו מיד לאחר מכן, ב„דבור“ השני.

ג) ב„דבור“ השני מביא רש"י ענין חדש „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוזין בזריות המלאכה...“ – מנין לומד זאת רש"י? ומדוע קשור ענין זה דוקא ל„דבור“ השני?

ה. לגבי משה או לגבי ישראל

ויש לומר, שהחסבר לכך הוא:

ההבדל בין שני פירושי רש"י הוא: ב„דבור“ הראשון, שבו מתעכב רש"י על המלים „ואתה דבר אל בני ישראל“, מדובר על משה עצמו, וכפי שמדגיש רש"י בלשונו: „אף־על־פי שהפקדתין לצוותם... אל יקל בעיניך. ואילו ב„דבור“ השני – „אך את שבתותי תשמרו“ – מדבר רש"י על בני ישראל, „אף־על־פי שתהיו (בלשון רבים) רדופין...“.

וזהו הסיבה לצורך בשני אופני הלימוד: אינה דומה ההוראה למשה רבינו ששבת אינה נדחית מפני מלאכת המשכן, לבין העברת הוראה זו לישראל, כפי שמדגיש זאת רש"י באמצעות שינויי הניסוח בשני ה„דיבורים“.

הסבר הדבר הוא: הציווי על מלאכת המשכן נאמר, לפי רש"י²⁷, לאחר הסליחה על חטא העגל. כי המשכן הוא, כדברי רש"י²⁸, „עדות לישראל שיתור להם הקדוש־ברוך־הוא על מעשה העגל שהרי השרה שכניתו ביניהם“.

ולכן אומר רש"י ב„דבור“ השני „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוזין בזריות המלאכה. שבת אל תדחה מפניה“:

27) תשא לג, יא (ועד"ו בפרש"י תשא לא, יח). וראה גם פרש"י שם לפנ"ו (ל, טו בסופו), אלא ששם אפ"ל שקאי רק בציווי משה לבניו ולא גם בציווי הקב"ה למשה.
28) ר"פ פקודי. ועד"ו בפרש"י שמיני ט, כג. וראה רש"י לעיל (תשא ל שם): שנתרצה המקום לישראל לסלוח להם ונצטוו על המשכן.

בפשטות אין חשש שבני ישראל יחשבו שמלאכת המשכן מכריע ודוחה את השבת, כי בודאי לא יפסקו זאת על דעת עצמם, אלא ישאלו את משה כיצד לנהוג ביום השבת, אלא החשש שמפניו יש להזהיר את בני ישראל הוא:

ביודעם שהשראת השכינה במשכן היא הוכחה לכפרת חטא העגל, הם יהיו, וצריכים להיות, „רדופין“ – הם ימהרו בזריות רבה ביותר להשלים²⁹ את מלאכת המשכן כדי שהכפרה תבוא מהר ככל האפשר, ועלול להיות, שהעיסוק בהקמת המשכן באופן של „רדיפה“ ו„זריות“ יגרום להם להיכשל בביצוע מלאכת המשכן גם בשבת³⁰. ולכן מזהירים את ישראל: „אף־על־פי שתהיו רדופין וריוזין .. שבת אל תדחה מפניה“.

אך זאת רק לגבי ישראל. ואילו למשה רבינו לא היה מלכתחלה שום קשר לחטא העגל, ואף לאחר החטא, כאשר בני ישראל היו בבחינת „מנודה לרב“³¹, היה אהלו של משה „אהל מועד“, „מקום שכניה“³² –

ומובן, שלגביו אין קיים החשש של „רדופין וריוזין...“, ובמיוחד כיון שמשנה, כפי שמפרש רש"י³³ – „לא עשה... שום מלאכה במשכן“³⁴, וכפי שכבר דובר בהרחבה³⁵, שזוהי כוונת

29) להעיר ממש"צ (בנוגע לנדבת המשכן) מרבי"ם העם להביא .. והותר“ (פרשתנו לו, ה"ו. וראה פרש"י לה, כז).
30) עפ"י מתורצת קושיית המפרשים (בנוגע לפרש"י זה) מהי הקס"ד שמלאכת המשכן (שהיא מ"ע לחרד) תדחה שבת שהיא בעשה ול"ת; יש בה מיתה וכו' – כי הכוונה שיכשלו במלאכה מחמת הרדיפה והזריות כו'. וראה לקמן הערה 41.
31) רש"י תשא לג, ז (וראה גם רש"י שם, יא בסופו).
32) תשא שם, ז ובפרש"י (כפי' הב' אבל בכל אופן מפורש בקרא שם (ט ואילך) שעמוד הענן ירד ועמד פתח אהלו של משה ודבר שם עמו (וראה פרש"י שם, יא)).
33) ולהעיר מתור"ש שם אות כד (וש"י) – אלא שאינו בפשט"מ.
34) פקודי לט, לג.

35) ורק הקמת המשכן היתה על ידו (כפרש"י שם. וכמפורש בקרא – שם מ, ב ואילך). – ולכאורה זה ה' גם בשבת שהרי העמידו ופרקו כל שבעת ימה"מ (פרש"י שמיני ט, כג. נשא ז, א). וראה פרש"י פקודי שם, וקם מאליו" (וראה חת"ס עדה"ת פרשתנו כאן. מלאכת הקדש כאן). אבל ראה לקו"ש ח"א ע' 183 שרק בשמיני למילואים הוקם ע"י משה באופן דק"ם מאליו", משא"כ בשבעת ימי המילואים י"ל דהקמתו כו"כ ביחד, ע"ש. ואכ"מ.
35) לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 234 ואילך.

ומבניו ומהזקנים. ואילו הציווי על מלאכת המשכן הוא באופן של „הפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן“, שהעברת ציווי מלאכת המשכן לישראל לא היתה לפי „סדר המשנה“, אלא³⁹ כמסופר בתחלת פרשתנו: „ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם“³⁹ – משה דיבר אל כל ישראל באופן שווה, ללא הבדלים בין אהרן ובניו והזקנים לבין כל העם. וזאת אומר רש"י על „ואתה דבר אל בני ישראל – ואתה אף-על-פי שהפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך...“: בראותו שהציווי על מלאכת המשכן הוא באופן מיוחד של „הפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן“, בשונה מכל ציווי התורה, עשוי משה לחשוב, שלגבי מלאכת המשכן יש „קולא“ בשבת⁴⁰, ואז „יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה“⁴¹. ולכן מדגישים לו: „אל יקל בעיניך...“, שלא תהא קולא בשבת.

לפי זה מתורצת בפשטות השאלה שהוזכרה לעיל, כיצד ייתכן ללמוד מ„ואתה דבר אל בני ישראל“ את הענין של „אל יקל בעיניך“: על ידי שמורים למשה שגם לגבי הציווי על שבת צריך להיות „ואתה דבר אל בני ישראל“ – שמשו בעצמו יאמר זאת⁴² לכל ישראל ביחד,

(39) הטעם י"ל בפשטות – כיון שבא לתקן „ושכנת בתוכם“ (וכנ"ל סעיף ה), ע"ד פי' הרמב"ן ריש פרשתנו. (39*) שזה גופא הוכחה שכן נצטוה מהקב"ה (וכו"כ ענינים ישנם שנתפרשה רק פעולת משה ולא הציווי אליו). (40) ובפרט שיש טעם חזק לעשות כן – להקדים הכפרה, כנ"ל בפנים. וי"ל דוגמא לדבר (גם בהלכה ובהל' שבת) בטעה מפני שהי' טרוד במצוה (שבת קל"ו, א). (41) אף שבנוגע לעונשים המורה מציווי מלאכת המשכן (כנ"ל הערה 30), גם י"ל, שזהו דיוקו של רש"י „אל יקל בעיניך לדחות כו“, והיינו לא שיש קס"ד שבטלו לאהזרות דשבת לגבי ציווי מלאכת המשכן, כ"א קס"ד שיש להקל בהם (בעשיית מלאכה שאין בה חיוב מיתה, ביטול מ"ע דשבת וכי"ב) יקל משה לדחות שבת מפני מלאכת המשכן). (42) ראה גם באר' יצחק תשא שם.

(* ראה רע"ב תשא שם (לא ג), „אפי' לחמור אחר בהמתו דליכא איסורא אלא לאו בעלמא“. וראה רא"ם קדושים יט. ל (מר' ישעי' הראשון ועד.) – ולהעיר מפרש"י ד"ה אל יצא (בשלח טו, כט).

רש"י על הפסוק המופיע בציווי על מלאכת המשכן בפרשתנו³⁶ „ויאמר משה... זה הדבר אשר צוה ה' לאמר“, באומרו בפירושו „זה הדבר אשר צוה ה' לי לאמר לכם“ – שציווי זה למשה היה רק („לאמר לכם“) כדי להעבירו לישראל, אך משה עצמו לא היה מצווה על כך, כי היה לו „מקום שכינה“ גם ללא המשכן. אלא, את משה רבינו יש להורות ש„ואתה – אף-על-פי שהפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן אל יקל בעיניך לדחות את השבת מפני אותה מלאכה“, כפי שיוסבר להלן.

1. **אזהרה למשה – „אל יקל...“**

בסוף פרשת תשא³⁷ מציין רש"י את „סדר המשנה“ שבו לימד משה את ישראל תורה: „נכנס אהרן, שנה לו משה פרקן .. נכנסו בניו שנה להם .. נכנסו זקנים שנה להם .. נכנסו כל העם שנה להם... נמצא ביד כל העם א' ביד הזקנים ב' ביד בני אהרן שלשה ביד אהרן ארבעה וכו' כדאיתא בעירובין“^{37*}.

יש לומר שרש"י מוסיף בסיום דבריו את המילים „וכו' כדאיתא בעירובין“³⁸, כדי לרמוז להמשך דברי הגמרא, שלאחר שסיים משה ללמד ארבע פעמים, אז „שנה להן אהרן פרקו... שנו להן בניו פירקו... שנו להן זקנים פירקו“.

ובכך מתרץ רש"י שאלה קשה בפשוטו של מקרא: כיצד ייתכן שאהרן צריך לשמוע ארבע פעמים, ולבניו די בשלש פעמים, לזקנים – שתיים, ול„כל העם“ די בפעם אחת, הרי זהו הדין ההגיוני! אך לפי המשך דברי הגמרא מובן הדבר, כי, כנאמר בגמרא, „נמצא ביד הכל ארבעה“.

לפי זה יוצא, שאת שאר ציוויי התורה לא שמעו ישראל רק ממשו, אלא גם מאהרן

(36) לה, ד. (37) לד, לב. – וראה גם פרש"י לעיל (יתרו יח, כג) „אהרן נבד ואביהוא ושבעים זקנים הנלוים עתה עמד“ (ולהעיר ממשפטים כד, א (וראה שם, ג-ד ובפרש"י). וכן שם (ט) – שבפשטות למד אתם משה במיוחד. (37*) ג, ב. (38) ראה גם לקו"ש [המתורגם] ח"ט ע' 38 ואילך.

בדיוק כמו „הפקדתך לצוותם על מלאכת המשכן“, כפי שאכן נעשה בפועל, כמוספר בתחלת פרשתנו: „ויקהל משה... ויאמר אליהם... ששת ימים...“ – מודגש למשה שהציווי על שבת אינו „קל“ באופן כלשהו לעומת מלאכת המשכן⁴³.

2. **ההסבר לשינוי הסדר**

לפי כל האמור לעיל מובנת גם הסיבה לשינוי בסדר הציוויים בין פרשת תשא לבין פרשתנו:

בפרשת תשא, שבה מדובר אודות ציווי ה' אל משה, מופיע תחלה הציווי על מלאכת המשכן, ולאחר מכן אזהרת שבת. כי העניין כאן הוא הציווי על מלאכת המשכן, והאזהרה על שבת באה רק כדי להדגיש שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת⁴⁴, ולכן מופיעה

(43) להעיר גם ממושב זקנים עה"ת כאן, שהצורך בהקלה ה' כדי להזהיר מעשיית מלאכת המשכן בשבת. (44) אבל לכאורה לא משמע כן מהאריכות בפ' תשא שם ע"ד שבת, שמוסיף ענינים חדשים* שלא נאמרו בעשה"ד [אלא שבנוגע להפרט ד, אות היא ביני וביניכם" שבפסוק זה עצמו (לג, יג) י"ל שזהו דיוקו של רש"י שם „אות גדולה היא בינינו כו“, שזה מבאר למה לא נדחה שבת מפני מלאכת המשכן (וראה ספורנו שם. אלשיך שם, נעתק גם בצידה דרך שם)].

ויש לומר באר"א: הטעם שהוצרך לצוות עה"פ על

(* וכן בפרשתנו (לה, ג) מוסיף פרט חדש „לא תבערו אש“ (וראה פרש"י) שם שאינו נוגע למלאכת המשכן דוקא. וכמפורש „בכל מושבותיכם“.

מלאכת המשכן תחלה. ואילו בפרשתנו, כאשר מדובר אודות ציווי משה לבני ישראל, הרי כבר הורה לו הקדוש-ברוך-הוא בפרשת תשא שיש לצוותם לא רק את הדין, שמלאכת המשכן אינה דוחה שבת, אלא גם להזהירם „אף-על-פי שתהיו רדופין וריוזין...“, שיישמרו שלא להיכשל באזהרת שבת.

וכדי להבהיר זאת, צריך להקדים את האזהרה על השבת, והקדמה זו גורמת לכך שאיסור השבת נקבע אצלם תמיד „לפני“ מלאכת המשכן, ואז הם תמיד יזכרו ויזהרו, שגם בעת הרדיפה והוריות במלאכת המשכן לא יפגעו ב„שבת שבתן לה“⁴⁵.

(משיחות ש"פ ויקהל-פקודי וש"פ ויקרא תשכ"ח)

השבת הוא (גם) בשביל שבת עצמה. כי מאחר שחטאו בעגל „נחלש“ אצל בני ה„אות .. ביני וביניכם“ והוצרכו לתוס' זירו ע"ז. ומכיון שמשו לא חטא בעגל הרי אין הציווי דשבת כאן נוגע אליו והוא בשביל בנ". משא"כ הציווי על מלאכת המשכן נוגע גם אליו** ולכן הקדימו לאזהרת שבת. (45) פרשתנו לה, ב.

** ואי"ז סותר הנ"ל טעף ה שמשו לא ה' צריך להמשכן ולא השתתף במלאכת המשכן – כי פשיטא שבמשכן יש חידוש גם כלפי משה (הקרבנות והעבודה כו). ורק הענין ד, מקום שכינה" ה' אצל משה גם קודם המשכן. כנ"ל שם. וה"ז ענין עקרי במשכן – (ושכנת) ושכנה באוהל משה. וראה לעיל הערה 34.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בטיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד